

Fornyings-, administrasjons- og
kirkedepartementet
Pb 8004 dep
0030 OSLO

Rådhusgata 1-3
Postboks 437 Sentrum
N-0103 OSLO

Telefon +47 23 08 16 00
Telefax +47 23 08 16 01
Org. nr. 970 349 820

pf@prest.no
www.prest.no

Dato:
24.11.2010

Vår ref:
10-00071 IWE

Deres ref:

Arkiv nr:
521

Høring om presesfunksjonen

Vi viser til høringsnotatbrev fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAK) datert 24.09.2010 om presesfunksjonen i Bispemøtet i Den norske kirke, og takker for muligheten til å gi vår uttalelse i saken. På grunnlag av behandling i representantskapsmøte og sentralestyre vil PF fremme følgende synspunkter:

Presteforeningen ser positivt på at presesrollen blir styrket slik det fremlagte forslaget legger opp til. Vi registrerer at behandlingen i Kirkemøtet og Stortinget har styrket rollen som en nasjonal kirkelig lederfunksjon, og at den med det vil ligge klart nærmere en erkebiskops rolle enn den nåværende presesfunksjonen gjør. Både av teologiske og organisatoriske grunner bør en slik viktig nasjonal lederfunksjon utredes grundig før den innføres permanent. Presteforeningen vil derfor understreke at de ordningene som nå etableres bør være foreløpige, og at de må vurderes på nytt i forbindelse med at myndigheten til å utnevne proster og biskoper eventuelt skal overføres fra statsråd til andre kirkelige organer i tråd med kirkeforliket.

a) Prinsipielt om presesfunksjonen

Fra bispemøtets side har det vært vesentlig at en ny preses i hovedsak skulle videreføre eksisterende funksjoner. Imidlertid har selve det forholdet at man ville opprette et eget bispeembete med utgangspunkt i presesfunksjonen, sammen med saksbehandlingen først i Kirkemøtet og dernest Stortinget, endret rollen i betydelig grad.

Allerede med Kirkemøtets behandling tok man et tydelig skritt i retning av å gjøre preses til en selvstendig lederfunksjon. Dette kommer særlig tydelig til uttrykk i formuleringene om at preses skal være en "synlig talsperson i media", ikke bare for bispemøtet, men "for kirken". Videre opereres det med formuleringer om preses som en "identitetsmarkør som er samlende for kirken", som skal "målføre kirkens visjon og gi retning til kirkens oppdrag", og "ivareta, styrke og vitalisere enhetens embete". Dette angir en mer aktiv lederfunksjon enn preses har hatt til nå, og vi antar at disse perspektivene har ligget til grunn når Kirkemøtet opprinnelig også gikk inn for tittelen "ledende biskop" framfor "preses".

Når behandlingen i Stortinget senere fulgte opp argumentasjon fra Nidaros-konteksten med vekt på "historie, tradisjon og symboler" (Meld St. 13 2009-2010), synes de nasjonale kirkelederfunksjonene å være utviklet ytterligere i retning av et erkebispembede i tråd med andre nordiske kirker.

Vi ser at det kan være gode grunner for til å gå inn for en mer fremskutt nasjonal og pastoral lederfunksjon, ikke minst sett i lys av den medievirkeligheten vi befinner oss i. Vi merker oss også med interesse de funksjonene Kirkemøtet ønsker for en ny preses. Utfordringene ligger delvis på det teologiske plan fordi en erkebispefunksjon til nå ikke har vært ansett som vel begrunnet i lys av den mer egalitære, lutherske ekklesiologiske tradisjonen som har preget norsk kirkeliv.

Kirkemøtet ønsker en presesfunksjon som kan virke samlende, gi retning og som kan "ivareta, styrke og vitalisere" enhetens embete. Det ligger mange positive anliggender i dette. Samtidig kan det være uheldig sider ved at presesfunksjonen implisitt svekker den selvstendige posisjonen til de øvrige biskopene.

Om man vil gå inn for en tydelig endring av rollen, mener vi det bør skje på grunnlag av en tydeligere ekklesiologisk overveieelse. PF vil derfor gå inn for at spørsmålet om en ny preses, ledende biskop eller erkebiskop utredes og avklares prinsipielt før funksjonen innarbeides som permanent ordning i Den norske kirke.

b) Prosedyrer ved utvelgelse av preses

De foreslåtte organisatoriske løsninger knyttet til en ny preses avdekker etter vårt syn at de foreslåtte rammene rundt funksjonen ikke står i forhold til dens innhold. Dette gjelder ikke minst for framgangsmåten ved utvelgelse av preses.

Slik presesordningen har fungert til nå, synes det ikke å være noen uoverstigelig motsetning mellom å være en lokal og en nasjonal kirkeleder. I det øyeblikket funksjonen går fra å være et verv som går på rundgang til å bli et *fast bispeembede med hovedvekten på nasjonale funksjoner*, blir situasjonen en annen. Det er stor forskjell på å ha de nasjonale presesoppgavene som en tilleggsfunksjon til å være regional biskop, og på det omvendte. For å understøtte rollen som nasjonal kirkeleder, må valgordningene utformes slik at de gir preses legitimitet nettopp som dette.

Samtidig må presesordningen i det fremlagte forslaget føre til at organer og ansatte i tilsynsområdet får innflytelse i utvelgelsen. Dermed vil organer og ansatte lokalt i tilsynsområdet få en særlig innflytelse på hvem som blir valgt til oppgaven som nasjonal kirkeleder, noe vi finner prinsipielt problematisk.

Med tanke på presesvalget i 2011 mener vi dette må løses ved at balansen mellom lokal og nasjonal innflytelse forskyves mot det siste. Det kan enten skje ved at nasjonale dimensjoner i nåværende valgordning med deltakelse av proster og teologiske professorer videreføres denne gangen, eller ved at balansen utbedres på annen måte. Innenfor en permanent ordning bør forholdet mellom lokale og nasjonale funksjoner og tilhørende valgordninger gjennomtenkes på nytt slik at ordningene fremstår som mer tilfredsstillende i et helhetlig perspektiv.

c) Lokale relasjoner til biskop, bispedømmeråd, etc.

Når det gjelder tilsynsområde er PFs grunnleggende syn at et bispeembede konstitueres gjennom å ha en tilsynsfunksjon, men hvordan tilsynsansvaret for den tolvte biskopen skal organiseres, er et spørsmål som på sikt bør utredes nærmere.

De foreslåtte ordninger i forholdet mellom preses, Nidaros biskop og bispedømmeråd synes å være vel begrunnet ut fra de premissene som gjelder. For å oppnå en god forankring i Nidaros, støtter vi at tilsynsområdet for biskopen ikke blir for lite, og at preses får en klar rolle i forhold til virksomheten i Nidarosdomen.

Imidlertid ser vi noen systemiske utfordringer også her, slik høringsbrevet fra departementet også peker på. Domprosten vil få en krevende stilling mellom to biskoper og ett bispedømmeråd, hvor det kan bli krevende å regulere tilsyns- og arbeidsgiverfunksjoner.

Dernest vil menighetsråd, prester og øvrige medarbeidere i tilsynsområdet få en biskop som ikke utøver funksjonen som biskop i bispedømmerådet i det *helhetlige* arbeid med strategi, plan, budsjett etc. for bispedømmet de er en del av. Tilsvarende gjelder i forhold til den ledelsen som utøves gjennom prostemøtene hvor Nidaros biskop vil stå for det helhetlige lederskap

Dersom presesordningen blir knyttet til strukturer som i seg selv blir konfliktskapende, kan det på sikt være uheldig for den funksjonen preses skal fylle. Vi har tro på at den foreslåtte modellen kan fungere i en overgangsperiode, men mener strukturene bør gjennomtenkes på nytt innenfor en fremtidig kirkeordning.

Når det gjelder relasjonene til Oslo biskop og de nasjonale funksjonene denne utøver gjennom forholdet til Storting, kongehus etc. synes disse å være greit avklart. Det bør avklares hvorvidt det er Oslo biskop eller preses som skal forrette ved andre anledninger hvor representanter for Storting, Regjering eller andre lands ambassader deltar i gudstjenestelige markeringer i Oslo domkirke.

Med vennlig hilsen
DEN NORSKE KIRKES PRESTEFØRENING

Gunnar Mindestrømmen
leder

Inge Westly
rektor

